

Aleg. 83.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o wniosku posła Władysława Koziębrodzkiego i towarzyszy z projektem ustawy zmieniającym postanowienie §. 26. ordynacyi wyborczej gminnej.

Wysoki Sejmie !

Uchwałą z dnia 28. Listopada r. b. przekazał Wysoki Sejm komisyi gminnej wniosek posła Władysława Koziębrodzkiego z projektem ustawy zmieniającym §. 26. ordynacyi wyborczej dla gmin.

Do wyboru na członka Rady gminnej i na zastępcę wystarcza obecnie względna większość, a stosownie do przedłożonego projektu ma być w tym celu wymagana bezwzględna większość.

Za tym wnioskiem przemawia istotnie wiele względów i tak:

1. Dopiero bezwzględna większość głosujących daje rękojmię, że wynik wyborów jest w samej rzeczy wynikiem woli większości wyborców.

2. Przy względnej większości łatwo wydarzyć się może, że z powodu braku poprzedniego porozumienia się ze strony większości wyborców, mniejszość solidarnie postępująca może przeprowadzić wybór takich osobistości, któreby nigdy wybranymi nie były, gdyby wymagano bezwzględnej większości.

3. Zasadzie bezwzględnej większości hołduje ustawodawstwo w kwestyi wyborczej prawie bez wyjątku, jest ona wymagana przy wyborach do Rady Państwa, do Sejmu, do Rady powiatowej, do komitetów kościelnych, nawet sama ordynacya wyborcza gminna wymaga bezwzględnej większości przy wyborach członków zwierzchności gminnej.

4. Peryod wyborczy Rad gminnych został ustawą z dnia 2. Stycznia 1884 Dz. ust. kr. Nr. 8 do sześciu lat przedłużony, i tem więcej zależy teraz, by osoby wchodzące w skład Rady gminnej zasiadały tamże na podstawie woli istotnej większości wyborców.

W obec tych dodatnich stron wniosku posła Władysława Koziębrodzkiego, ma on jednak i ujemne, a mianowicie:

Ustawa i ordynacya wyborcza gminna zawierają prócz omawianego tu §. 26. szereg postanowień dążących do tego, by ile możności ułatwić wybory członków Rad gminnych, i zapobiedz potrzebie przeprowadzenia wyborów uzupełniających i tak:

§. 14 ust. gm. postanawia, że wybrani mają być zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych, dalej §. 22. ust. gmin. mówi, że wybór uzupełniający dopiero wówczas przeprowadzonym być ma, gdyby tylu radnych brakowało, że liczba wybranych przez jedno koło wyborcze, nawet przez powołanie zastępców z tego koła uzupełnioną być nie może; — §. 23. ord. wyb. gm. postanawia, że wybór Radnych i zastępców odbywa się w każdym kole wyborczem równocześnie zapomocą tego samego głosowania, wreszcie i następujące §§. 27. i 29. ord. wyb. tym samym duchem są natchnione.

W razie przyjęcia proponowanej zmiany, że do wyboru na radnego i na zastępcę bezwzględnej większości wymagać należy, musiałyby prócz §. 26. ord. wyb. gmin. ulegz stosownej zmianie:

- a) postanowienia §. 27. ord. wyb. gmin., że w miejsce radnego lub zastępcy nie posiadającego warunków obieralności albo nie przyjmującego wyboru, wstępuje ten, kto w dotyczącym kole wyborczem, po wybranych radnych, względnie po wybranych zastępcach największą ilość głosów otrzymał, nadto,
- b) postanowienie §. 29. ord. wyb. gm. że w razie obrania radnym przez następnie głosujące koło zastępcy już wybranego, wstępuje na jego miejsce ten kto w dotyczącym kole otrzymał największą ilość głosów danych na zastępcę, wreszcie;
- c) należałoby uzupełnić ordynację wyborczą dla gmin postanowieniem, co w takim wypadku uczynić należy, gdy już wybrany zastępca w tem samym kole wyborczem przy powtórnym głosowaniu lub przy ściślejszym wyborze radnym wybranym zostanie.

Przypuściwszy projektowaną zmianę, że do wyboru na radnego lub na zastępcę potrzebną jest bezwzględna większość, byłoby rzeczą niemożliwą, ażeby w któremkolwiek z powyższych wypadków wejść mógł w skład rady gminnej radny lub zastępca, który nie otrzymał bezwzględnej większości głosów i musiałyby być urządzone uzupełniające głosowania.

I. Po wyborze zastępcy radnym przez to samo koło wyborcze przy następnym głosowaniu.

II. Po wyborze zastępcy radnym przez koło następnie głosujące.

III. Wrazie wybrania radnego nieposiadającego warunków obieralności lub gdyby radny nie przyjął wyboru.

Każde z tych trzech głosowań musiałoby się odbywać odrębnie.

W myśl §. 30. ord. wyb. gm. dopiero po zupełnym przeprowadzeniu wyborów, naczelnik gminy ogłasza w gminie nazwiska obranych i przedkłada politycznej władzy powiatowej spis tychże, poczem władza polityczna unieważnia wybór radnych i zastępców nie posiadających warunków obieralności, a także wybrani mogą oświadczyć, że wyboru nie przyjmują. W razie zatem wybrania zastępcy przez następnie głosujące koło radnym w kole, które wybrało go zastępcą, przeprowadzone być musi uzupełniające głosowanie na zastępcę zanim ogłoszonym zostanie wynik wyborów, a następnie w razie unieważnienia wyboru z powodu braku obieralności lub w razie nieprzyjęcia wyboru przez pojedynczych radnych ponownie do wyborów przystępywać by trzeba i tym sposobem projektowana zmiana doprowadziłaby do tego, że każde koło wyborcze mogłoby głosować po czterokroć na radnych i zastępców, a ponieważ każde z tych głosowań w celu koniecznego uzyskania bezwzględnej większości, mogłoby się po trzy razy powtarzać, ileż by to głosowań odbyć się musiało we wszystkich trzech kołach przy wyborze jednej Rady gminnej.

Postanowienie takie byłoby nadzwyczaj uciążliwe dla gminy i dla zwierzchności gminnej, mających przeprowadzać te wybory, wyborcy traciliby tyle czasu przy wyborach, że zaprowadzenie takiej zmiany wyborczej uważać by musieli za klęskę, pracowitsi wyborcy uchylaliby się od wyborów, a opieszali i uchylający się od pracy staliby się panami sytuacji, co musiałoby niekorzystnie oddziaływać na wynik wyborów Rad gminnych.

Prócz tego i koszta połączone ze sporządzeniem aktów wyborczych urosły by znacznie, im bardziej zawile byłyby te akta, tem łatwiej nasze zwierzchności gminne, zazwyczaj niedostatecznie

wykształcone, przy sporządzaniu tychże aktów dopuszczalyby się uchybień przeciw przepisanej formie, z tąd urosłaby znacznie liczba protestów, zażaleń i rekursów a ostatecznie o wiele częściej zachodziłaby potrzeba odnowienia wyborów nieformalnie przeprowadzonych. Należy tu także nadmienić, że z licznych krajów korony austryackiej, tylko wyższa Austria i Szląsk wybierają Rady gminne bezwzględną większością, we wszystkich zaś innych jest tylko względna większość wymagana — tak jak w naszej dotychczasowej ustawie. — Że w innych Państwach przeważnie bezwzględna większość wymagana bywa, żadnego dla nas przykładu stanowić nie może, bo inny tam jest stopień wykaztańczenia mas, inny dobrobyt.

Gdy ze względów teoretycznych, jak to wyżej wykazano, jest wiele argumentów przemawiających tak za przeprowadzeniem proponowanej zmiany, jakoteż przeciwko takiej zmianie, jest rzeczą konieczną zbadanie w tej sprawie strony praktycznej, a mianowicie jak się obecnie wybory w kraju naszym odbywają, do jakich doprowadzają rezultatów, ile i jakie są przeciw nim zażalenia, rekursa i protesta, i tutaj należałoby w pierwszym rzędzie wysłuchać zdań Reprezentacyi powiatowych tudzież i c. k. Władz politycznych przeprowadzających te wybory.

Kwestya przeprowadzenia reformy ordynacyi wyborczej dla gmin jest sprawą zbyt ważną dla całego organizmu gmin w naszym kraju, ażeby komisya gminna, w obec krótkości terażniejszych obrad sejmowych sprawę tę dokładnie tak ze stanowiska teoretycznego jak i praktycznego zbadać mogła, i by na tej podstawie mogła wystąpić z wnioskami wszechstronnie uzasadnionemi, do zmiany całej ordynacyi wyborczej dla gmin, i nawet niektórych paragrafów odnośnych ustawy gminnej, lub też z drugiej strony mogła stanowczo wypowiedzieć, że wniosek posła Władysława Koziębrodzkiego nie zaleca się do przyjęcia.

Komisya gminna wnosi przeto :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

„Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu wniosek posła Władysława Koziębrodzkiego o zmianę §. 26. ordynacyi wyborczej dla gmin, do rozpatrzenia i zbadania i do przedstawienia odpowiednich wniosków na najbliższej sesyi sejmowej.“

Przewodniczący :

K. Badeni w. r.

Sprawozdawca :

Wł. Wolański w. r.

